

eenige uitwijdingen over de muziek, en toen benaderde Wagner's standpunt tamelijk het zijne. Men zie het artikel *Die Revolution* in Roeckel's *Volksblätter*, dat Dinger met waarschijnlijkheid Wagner toeschrijft ⁽²⁴⁾ en andere citaten uit Wagner's schriften. ⁽²⁵⁾ Met verrukking uitte Wagner zich tegenover prof. Dr Kietz over Bakunin: « Alles, alles zal te gronde gaan, niets zal meer blijven, heeft hij gezegd — slechts iets zal niet vergaan en overblijven — de Negende Symphonie.» ⁽²⁶⁾ Wagner noteerde zelf ⁽²⁷⁾ in het ontwerp van *Das Kunstwerk der Zukunft*: « Bakunin's verklaring, dat hij op het toppunt van afkeer tegen onze beschaving gekomen, lust gevoeld heeft, musicus te worden.»

Niettegenstaande deze theoretische sympathie, is het geen tegenspraak dat Bakunin Wagner niet aanzag als een practischen revolutionair. Dinger haalde uit de processtukken van Wagner het volgende aan uit een verhoor van Bakunin op 19 September 1849: « In Dresden ben ik dikwijls samengekomen met de Polen (uitgewekenen uit Lithauen) Jaljiasz (?), Ardzrejkowicz (Andrzejkowicz) ⁽²⁸⁾, von Ghika (uit Wallachije), Ludwig Wittich, muziek-directeur Roeckel, kapelmeester Wagner, de landdagsafgevaardigden Jäckel uit Leipzig en Böttcher uit Chemnitz. In Wagner heb ik dadelijk een fantast herkend en 'k heb mij nooit met hem verbonden om gezamenlijk te handelen, alhoewel ik met hem gesproken heb, ook dikwijls over politiek.» (Geteekend: M. Bakunin.)

In de laatste oogenblikken trachtte hij de Polen die in Dresden woonden voor de omwenteling te winnen; Stephan Born was er bij, toen hij op den dag der uitbarsting met hen sprak, ⁽²⁹⁾ vermoedelijk zonder gevolg? ⁽³⁰⁾

Het is niet noodig de dresdener Meiomwenteling in haar bijzonderheden hier te verhalen. De weigering van den koning om de grondwet aan te nemen die door de frankforter vergadering